

LAUSUNTO Keski-Suomen liiton maakuntaohjelmasta

Keski-Suomesta lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden kärkimaakunta

Pidämme myönteisenä sitä, että Keski-Suomen maakuntaohjelman luonnoksessa (2018 - 2021) on tavoitteena maakunnan talouden ja kilpailukyvyn ohella hyvinvoinnin vahvistaminen. Myös ohjelman toteutumisen mittareissa on mukana peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevien määrä 25-29 vuotiaista.

Hyvinvointia on käsitelty ohjelmassa korostuneesti hyvinvointitalouden eli hyvinvointiosaamisen kautta syntyvien työpaikkojen ja yrittämisen mahdollisuuksien kautta. Jotta Keski-Suomi olisi uskottava hyvinvointiosaamisen maakunta, sen tulee näkyä maakunnan omassa toiminnassa. Keskisuomalaisen osaamisen tulee näkyä maakunnan omien eri-ikäisten asukkaiden hyvinvoinnin kohenemisena. Tämä tulee olla myös maakunnan tavoite sen lisäksi, että hyvinvointiosaamisella tehdään työpaikkoja. Tältä kannalta maakuntaohjelmassa käytetyt hyvinvoinnin indikaattorit voisivat olla laveammatkin.

Hyvinvointiin vaikuttavat yritysten ja uusien innovaatioiden ohella olennaisesti myös erilaiset julkiset palvelut, järjestöt ja seurakunnat. Kumppanuus ja yhdessä tekeminen tämän laajan toimijajoukon kanssa tulee olla vahvemmin esillä hyvinvoivan maakunnan ja sen osaamisperustan rakentamisessa.

Lisäksi hyvinvointitalouden näkökulmassa tulee ottaa huomioon myös julkisten menojen kasvun hillintä. Mitä paremmin keskisuomalaiset voivat, sitä vähemmän tarvitaan verovaroja pahoinvoinnin ongelmien korjaamiseen. Tätä kautta ohjelma loisi siltaa myös tulevan uuden maakunnan työn painopisteisiin.

Ohjelman mukaan Keski-Suomesta luodaan terveyden edistämisen edelläkävijämaakunta. Mielestämme tavoite on liian kapea. Keski-Suomen tulisi tavoitella hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen edelläkävijyyttä. Hyvinvointi on terveyttä laajempi tavoite, johon kuuluvat myös osallisuuden kokemus, yhteisöllisyys ja vaikkapa lasten ja nuorten kasvua kannattelevat ihmissuhteet niin kouluissa kuin kotonakin.

Hyvinvointitalous - luvussa on listattu keskisuomalaista alan osaamista ja toimijoita. Siitä puuttuvat kokonaan lasten ja nuorten hyvinvointiosaamisen toimijat. Jyväskylän yliopistossa, Niilo Mäki Instituutissa sekä järjestöissä esimerkiksi Pesäpuu ry:n lastensuojelun osaamiskeskuksessa sekä Nuorten Keski-Suomi ry:ssäkin on valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävää alan osaamista. Haukkalan säätiössä on jo valmisteltu Keski-Suomen liitolle lapsistrategiaa osana maakunnan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa (LAPE). Tavoitteeksi on siinä asetettu *lapsiystävällinen Keski-Suomi*. jolle maakunnan liitosta on myös annettu tukea.

Sekä osaamistalous että hyvinvointitalous koskettavat nuoria monesta näkökulmasta. Osaamistalouden perusta rakennetaan lapsuudessa ja nuoruudessa. Jos osa "tippuu kyйдistä" jo matkan varrella aikuisuuteen, se on menetys paitsi yksilöllisesti, myös yhteiskunnallisesti. Kyse on myös tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien luomisesta kaikille lapsille ja nuorille maakunnassamme. Tätä näkökulmaa on ohjelmassa käsitelty nyt hyvin niukasti, oikeastaan vain koulun digiosaamisen asiana. Kyse on kuitenkin paljon laajemmasta asiasta myös perusopetuksen ja toisen asteen kehittämisen kannalta. Perusopetuksen kehittämiseen Jyväskylän yliopistossa on myös laaja-alainen huippuosaaminen tarjolla. Lasten ja nuorten kannalta on tärkeä että erilaiset toimijat, niin yksityiset kuin julkiset, seurakunnat ja järjestöt sekä eri hallinnonalat sotesta sivistystoimeen toimivat sujuvasti yhdessä lapsi- ja perhelähtöisesti.

Nuoret eivät ole vain toiminnan kohteita vaan voivat olla aktiivisia toimijoita, yrittäjiä ja kehittäjiä jo nyt, jos heille vain annetaan mahdollisuus. Yrittäjyyskasvatus, kansalaiskasvatus ja kuulluksi tuleminen ja muu osallisuus ovat tärkeitä, jotta nuoret voivat kiinnittyä omaan ympäristöönsä ja sitoutua sen kehittämiseen. Sillä on merkitystä koko maakunnan kehittämisessä tässä ja nyt, jos nämä voimavarat otetaan käyttöön.

Ohjelmassa voisi muutoinkin tulla paremmin esille asukkaan ja kansalaisen ääni ja rooli maakunnan kehittämisessä. Ihmiset (lapset, nuoret, aikuiset, ikäihmiset) ovat kuitenkin maakunnan voimavara. Maakunnan kehittämiseen osallistuvat paitsi - yritykset, oppilaitokset, yliopistot ja julkiset toimijat – ennen kaikkea kansalaiset ja keskisuomalaiset itse.

Ehdotamme, että maakuntaohjelman hyvinvointitalous -osioon kirjataan tavoitteeksi tehdä Keski-Suomesta lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden kärkimaakunta, joka näyttää suuntaa myös kansainvälisesti. Lasten ja nuorten maakunnassa tunnistetaan hyvän lapsuuden ja nuoruuden arvo koko yhteiskunnan menestyksen ja tulevaisuuden kannalta.

Eriyisenä painopisteenä alkuvaiheessa voisi olla lasten ja nuorten äänen kuuleminen ja osallisuus niin heidän oman arkensa asioissa kuin vaikkapa yrittämisen ja työllisyydenkin tulevaisuuden mahdollisuuksien ennakoinnissa.

"Lasten ja nuorten maakunta" -osaaminen toisi Keski-Suomelle myös kansainvälistä erottuvuutta ja kiinnostusta. Kehitystyössä voidaan hyödyntää alan tutkimuksen, erilaisen kehitystyön mutta myös laajan kumppanijoukon ja myös järjestöosaamisen voimavaroja.

Keskisuomalainen -lehden pääkirjoituksen (9.7.2017) sanoin: Tehdään Keski-Suomesta esimerkillinen nuorten maakunta!

Jyväskylässä 1.11.2017

Nuorten Keski-Suomi ry:n puolesta

Maria Kaisa Aula
hallituksen puheenjohtaja

Eeva-Liisa Tilkanen
toiminnanjohtaja